

ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК НЕМОВЛЯТ ЗАЛЕЖНО ВІД ВПЛИВУ ДЕЯКИХ БІОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ

Кучерук В.В.

В сучасній літературі різні автори [1, 6] розподіляють фактори, які можуть впливати на розвиток дитини, на біологічні і соціальні. Так, за даними літератури [4], вплив соціально-біологічних факторів на розвиток дітей першого року життя становить 74.9%. Серед них, значну роль відіграють біологічні фактори (екзогенні і ендогенні), а саме: здоров'я батьків [4]; спадкова схильність та спадкові аномалії розвитку, індивідуальні особливості організму батьків, їх вік тощо [2].

Вважається, що серед великої кількості біологічних факторів, у тому числі генетичних, вирішальними є такі фактори як захворювання матері під час вагітності, здоров'я матері і батька дитини, стать дитини, доношеність [7].

Різний ступень інтенсивності впливу біологічних факторів та індивідуальну фенотипову зміну довжини і маси тіла дівчаток на першому році життя пояснюється генетичною детермінантною у перинатальному періоді, а у постнатальному - провідною дією факторів зовнішнього середовища. У хлопчиків навпаки - у перинатальному періоді переважає вплив факторів зовнішнього середовища, а для спадкових факторів - у перші 3 місяці постнатального періоду [2].

Захворюваність матері вважається одним з основних біологічних факторів [5], який впливає на плід і дитину перших місяців життя.

Так, при анемії вагітних, токсикозах першої і другої половини вагітності, захворюваннях нирок, серцево-судинної системи, гіпертензії, захворюваннях печінки, імунної системи та іншої екстрагенітальної патології, у плода порушується обмін речовин, розвивається гіпоксія, що викликає затримку дозрівання органів і систем, сприяє відставанню немовлят у фізичному розвитку [5].

За літературними даними [3] індекс здоров'я дітей, у матерів яких були різні захворювання, у 2 рази нижчий, ніж у дітей, що народилися від здорових матерів.

Метою даного дослідження було вивчення впливу таких біологічних факторів як вік матері на час пологів та її захворюваність під час вагітності на фізичний розвиток немовлят, мешканців Закарпаття.

Вивчення стану здоров'я вагітних жінок, їх вік на момент пологів, місцевість мешкання (низинна, передгірська, гірська) проведено за даними обмінних карт та історій пологів.

Оцінка фізичного розвитку немовлят залежно від впливу вищезгаданих біологічних факторів проведена за розробленими нами попередньо регіональними центильними стандартами після детальної атропометрії у дітей відповідних груп (144 дитини від здорових матерів і 98 - від матерів, які були хворі під час вагітності).

Спостереженнями виявлено, що жінки сільської місцевості, переважно гірської зони вагітніють народжують дітей у більш молодшому віці (до 20 років). У структурі пологів вони складають 16.8%.

В містах (передгірська та низинна зони) питома вага пологів у жінок цього віку складає 7.9%.

Питома вага пологів серед жінок віком 21-25 років у сільській місцевості становить 52.5%, а міській (переважно низинна зона мешкання) - 50.5%.

Жінки віком 26-30 років, які мешкають у передгірській та низинній зоні Закарпаття, народжують дітей частіше, ніж у гірській (41.6 проти 30.7%).

Аналіз захворюваності вагітних свідчить, що у 25.4% з них була діагностована анемія вагітних, у 9.8% - токсикоз вагітності різного ступеня, нефропатія тощо.

Результати вивчення показників фізичного розвитку (довжина тіла, маса тіла) та їх розподіл у центильних стандартах свідчить, що діти, які народилися від юних матерів, а також матерів віком 35-39 років мають значні відхилення у фізичному розвитку (зона 25-го центиля - фізичний розвиток нижчий середнього і низький - зона 10-го центиля).

Найбільш гармонійний розвиток дітей (зона 50-го центиля - середній фізичний розвиток) спостерігається у дітей, які народилися від матерів у віці 20-25 років.

Діти, які народилися від матерів віком 30-35 років, мали відхилення у фізичному розвитку у бік високого або низького (відповідно зона 75-го і вище центиля, та нижче 25-го центиля).

Порівняння антропометричних параметрів (довжина і маса тіла) у дітей, що народилися від матерів із різними захворюваннями під час вагітності свідчить, що ці показники є вірогідно меншими ($P < 0.05$), ніж показники дітей, що народилися від здорових матерів. Центильний розподіл антропометричних параметрів дітей від здорових матерів - це зона від 25-го до 75-го центиля, а від хворих - у 73.4 % антропометричні параметри в зоні нижче 25-го центиля.

Встановлено, що така закономірність у різниці показників фізичного розвитку та розподіл їх у центильних шкалах більш значна у першому півріччі життя немовлят. У дітей віком 9-12 місяців спостерігається "вирівнювання" кривих довжини і маси тіла, тобто наприкінці першого року життя вірогідної різниці між

параметрами фізичного розвитку немовлят немає ($P > 0.05$), що свідчить про значне зменшення впливу вивчених біологічних факторів (вік матері та перебіг вагітності) на фізичний розвиток дітей наприкінці першого року їх життя.

Фізичний розвиток дітей першого року життя залежно від стану здоров'я матері під час вагітності за даними розподілу основних антропометричних параметрів у центильній шкалі відображено на Рис.1.

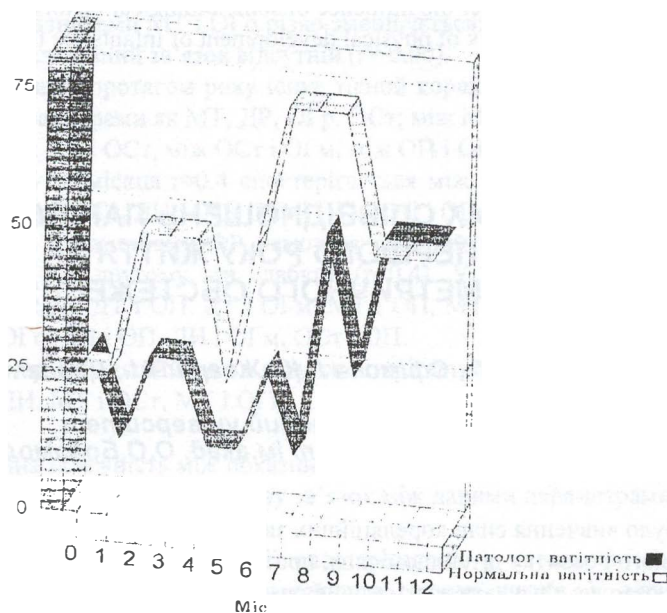

Рис. 1. Фізичний розвиток дітей залежно від стану здоров'я матері під час вагітності

ВИСНОВКИ

1. У дітей молодих матерів і матерів пізнього дітородного віку частіше спостерігається порушення фізичного розвитку у бік нижче середнього і низького (25-10-й центиль).
2. Немовлята, які народилися у матерів віком 30 років і старше частіше мають порушення фізичного розвитку у бік вище середнього (75-й центиль) і низького (10-й центиль).
3. Середній і гармонійний розвиток протягом року частіше мають діти, які народилися від матерів віком 20-25 років.
4. Немовлята, що народилися у матерів із різною патологією під час вагітності, при народженні і протягом першого півріччя життя мають вірогідно менші показники фізичного розвитку, ніж такі, що народилися від здорових матерів. Наприкінці року сила впливу даного біологічного фактора на розвиток дитини значно зменшується. Таким чином, серед великої кількості несприятливих біологічних факторів, що можуть впливати на розвиток дітей першого року життя, найважливішими є фактори перинатальної дії, і у першу чергу - захворювання матері під час вагітності та дітородний вік матері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волосянко Р.П. и соавт. Актуальные вопросы профилактики диспансеризации детей разных возрастных групп: Тезисы Республиканской научной конференции.- Тернополь.- 1985.- С. 43.
2. Иванов В.П. Исследования вклада генетических и средовых факторов в фенотипическое разнообразие основных показателей детей на равных этапах онтогенеза // Генетика.- 1987.- Т.23, № 3.- С. 528-539.
3. Каланча Р.И. Динамика физического развития детей первого года жизни сельской местности: Тезисы 7-го Республиканского съезда детских врачей /Харьков.- 1982.- С. 108.
4. Майданник В.Г., Дадакіна М.А. Діагностика порушень фізичного та психічного розвитку дітей.- К.: Супрамед.- 1995.- 124 с.
5. Фролова О.Г. и соавт. Здоровье матери - определяющий фактор здоровья детей раннего возраста // Педиатрия.- 1989.- № 6.- С. 5-7.
6. Черток Т.Я., Нибш Г.М. Состояние здоровья и диспансеризация детей раннего возраста.- М.: Медицина.- 1987.- 256 с.
7. Шишкина В.Г. Роль биологических и медико-социальных факторов в физическом и нервно-психическом развитии детей первых двух лет жизни в условиях сельской местности: Автореф. дис. канд.мед.наук.- Фрунзе.- 1986.- 23 с.

SUMMARY

***PHYSICAL DEVELOPMENT OF INFANTS UNDER
THE INFLUENCE OF SOME BIOLOGICAL FACTORS***

Kucheruk V. V.

The physical development of infants under the influence of some biological factors was investigated. It was fixed, that main factors, which determined the index of physical development of infants are the course of pregnancy and the age of a mother.